

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jana Rutsche a soudců JUDr. Marcely Sedmíkové a JUDr. Pavla Kumprechta ve věci žalobce: **P. F. Z.**, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky**, Věznice Valdice, náměstí Míru 55, Valdice, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 27. března 2011 o stížnosti žalobce proti rozhodnutí o uložení kázeňského trestu, **t a k t o** :

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 27. března 2011 o stížnosti žalobce proti rozhodnutí o uložení kázeňského trestu se zrušuje a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.**
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.**

O d ů v o d n ě n í :

I. Předmět sporu

Napadeným rozhodnutím žalovaná zamítla stížnost žalobce proti rozhodnutí spec. pedagoga ... o uložení kázeňského trestu ze dne 22. 3. 2011, kterým byl žalobci podle § 46 odst. 3 písm. f) zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZVTOS“), uložen kázeňský trest umístění do uzavřeného oddělení na 14 dní, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení.

Kázeňské provinění žalobce mělo spočívat v tom, že žalobce dne 14. 3. 2011 kolem 16. 35 hod. v ubytovně D bránil dozorce ve výkonu jeho pravomoci, když mu

z ruky vytrhnul igelitovou tašku, kterou právě kontroloval a chtěl žalobci odebrat, aby ji předal vychovateli k posouzení oprávněnosti žalobce k držení věcí nacházejících se v tašce. Tašku vydal až po důrazné opakované výzvě dozorce s pohrůzkou použití donucovacího prostředku. Tímto jednáním žalobce porušil § 28 odst. 1 zákona o výkonu trestu tím, že neuposlechl pokyny a příkazy zaměstnance vězeňské služby a musela být vůči němu použita pohrůžka použitím donucovacího prostředku.

II. Obsah žaloby

V žalobě žalobce popíral, že by se uvedeného jednání dopustil. Dne 14. 3. 2011 v odpoledních hodinách se vracel na svoji celu s drobným nákupem z kantýny (3x ovesné vločky, 1x cukr, 2x indický čaj, 1x Perla). Dozorci ... mu měl nákup bezdůvodně odebrat a přinesl k podpisu kázeňský list, který měl jiný obsah a v soupisu zabavených věcí chyběl cukr. Na uvedené jednání tohoto dozorce si žalobce stěžoval na Generálním ředitelství Vězeňské služby. Tašku s nákupem vydal dozorcovi dobrovolně a dodnes mu není jasné, čeho se měl dopustit, ani mu není znám důvod zabrání zakoupených věcí.

Z obsahu rozhodnutí o uložení kázeňského trestu není dle žalobce jasné, co bylo porušeno, ani jak to bylo dokázáno či prokázáno. Rozhodnutí dle něho nesplňuje ústavní náležitosti kladené na obsah rozhodnutí, a proto je „neplatné s účinkem ex tunc“.

Postupem pracovníků Věznice Valdice se cítil žalobce poškozen a šikanován. Proto navrhl, aby krajský soud napadené rozhodnutí o stížnosti, jakož i rozhodnutí o uložení kázeňského trestu, zrušil.

III. Obsah vyjádření žalovaného k žalobě

Ve vyjádření k žalobě žalovaná v podstatě toliko opsala obsah rozhodnutí o kázeňském trestu, obsah rozhodnutí o stížnosti a obsah záznamu o kázeňském přestupku žalobce.

Nad rámec toho uvedla, že její pracovníci při řešení přestupku žalobce dodrželi všechny zákonné i podzákoné normy. Ke stížnosti žalobce proti rozhodnutí o uložení kázeňského trestu vzal odvolací orgán v potaz žalobcovo vyjádření, posoudil celkový stav věci, přičemž neshledal žádné pochybení trestajícího. Dle žalované v kázeňském řízení vystupuje významněji požadavek na flexibilitu rozhodování a snaha udržovat pořádek a bezpečnost ve věznici v reálném čase. Proto na rozhodnutí o kázeňských trestech nelze klást nároky srovnatelné s rozhodnutími správních orgánů. Napadené rozhodnutí o uložení kázeňského trestu obsahuje dostatečně přesnou specifikaci rozhodujícího orgánu i odsouzeného, výrokovou část, popis skutku, závěr o porušení konkrétní právní normy vymezeným skutkem a poučení o oprávněném prostředku, datum a podpis. Je z něho dostatečně seznatelné kdo, kdy, proč a jakým způsobem rozhodl.

Žalovaná tak dle svého přesvědčení neporušila žádnou právní povinnost stanovenou obecně závaznými právními předpisy, a proto navrhla, aby krajský soud žalobu zamítnul.

V. Skutkové a právní závěry krajského soudu

Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích žalobních bodů v řízení podle části třetí hlavy první a druhé dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "s. ř. s."). Učinil tak bez nařízení jednání dle § 51 odst. 1 s. ř. s., když k takovému postupu udělili oba účastníci řízení souhlas, žalovaná výslovně, žalobce postupem dle § 51 odst. 1 věty druhé s. ř. s., o čemž byl ve výzvě předsedy senátu řádně poučen. O věci usoudil následovně.

K věci samé třeba nejdříve uvést, že ve světle judikatury Ústavního soudu (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2010, Pl. ÚS 32/08), nahlíží krajský soud na kázeňský trest „*umístění do uzavřeného oddělení na 14 dní, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení*“ jako na trest, který představuje závažný zásah do základních práv a svobod odsouzeného. Na druhé straně krajský soud samozřejmě rozumí požadavkům orgánů Vězeňské správy na rychlost ukládání kázeňských trestů v zájmu udržení potřebné kázně a na s tím související nároky na náležitosti rozhodnutí o nich. Ostatně i s ohledem na závěry nálezu Ústavního soudu ze dne 21. 10. 2008, č.j. I. ÚS 1785/2008, platí, že s ohledem na charakter rozhodnutí o kázeňských trestech, s přihlédnutím k netypickým okolnostem, za nichž k jejich ukládání dochází, a rovněž vzhledem k lhůtám, ve kterých jsou správní orgány povinny rozhodnout, nelze klást co se takto vydávaných rozhodnutí, resp. jejich preciznosti týká, stejné nároky jako na rozhodnutí ostatních správních orgánů nebo soudů. Nicméně, jelikož rozhodnutí vydaná v kázeňských řízeních mohou citelně zasáhnout do základních práv odsouzeného, nelze mít za to, že je zde tudíž a priori prostor pro zlehčování procesu rozhodování o kázeňských trestech a jeho nedostatky odůvodňovat toliko potřebou flexibility.

Krajský soud nemůže přisvědčit žalované, pokud tvrdí, že správní řád nelze v kázeňském řízení vůbec použít s odkazem na § 76 odst. 1 ZVTOS. Podle § 177 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, v platném znění, se totiž základní zásady činnosti správních orgánů, uvedených v jeho §§ 2 až 8, použijí při výkonu veřejné správy i v případech, kdy zvláštní zákon stanoví, že se správní řád nepoužije, ale sám úpravu odpovídající těmto zásadám neobsahuje. Žalovaná ke srovnání právní úpravy v předpisech týkajících se kázeňského řízení a základních zásad činnosti správních orgánů vůbec nepřistoupila (nepochybně v důsledku svého mylného východiska). Tyto zásady ale vycházejí z obecných principů právních obsažených v ústavním, mezinárodním a komunitárním právu, tedy v právních normách vyšší síly než zákon, které proto nemůže žádné zákonné ustanovení, vylučující bez dalšího působnost správního řádu (jako v daném případě), z materiálního hlediska vyloučit. Na konkrétní obsah ustanovení §§ 2 až 8 správního řádu proto krajský soud odkazuje. K jejich dodržení v přezkoumávané věci se krajský soud ještě vrátí dále.

K věci samé krajský soud konstatuje, že žalobci byl uložen rozhodnutím vydaným v prvním stupni dne 22. 3. 2011 spec. pedagogem ... dle § 46 odst. 3 písm. f) ZVTOS kázeňský trest umístění do uzavřeného oddělení na 14 dní, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení. V tomto rozhodnutí o uložení daného kázeňského trestu je popis skutku následující:

„Dne 14. 3. 2011 kolem 16.35 hod. v ubytovně D jmenovaný bránil dozorci ve výkonu jeho pravomoci, když mu z ruky vytrhnul igelitovou tašku, kterou právě kontroloval a kterou chtěl odsouzenému odebrat, aby ji předal vychovateli pro posouzení oprávněnosti odsouzeného k držení věcí nacházejících se v tašce. Tašku vydal až po důrazné opakované výzvě dozorce s pohrůzkou použití donucovacího prostředku. Svým jednáním ods. porušil ustanovení § 28 odst. 1 tím, že neuposlechl pokyny a příkazy zaměstnance vězeňské služby a musela být vůči němu použita pohrůžka použitím donucovacího prostředku.“

Uložení kázeňského trestu, včetně jeho druhu a výše, bylo odůvodněno následovně:

„Nedovolené jednání odsouzeného Z. bylo dostatečně prokázáno vyjádřením navrhovatele a svědeckou výpovědí přítomného dozorce. Sám odsouzený ve svém vyjádření nevnesl do případu žádné nové skutečnosti, jimiž by své nedobrovolné jednání vyvrátil anebo alespoň zmírnil. Při ukládání trestu bylo přihlédnuto jednak k závažnosti přestupku a jednak k dosavadnímu problematickému chování jmenovaného.“

Proti rozhodnutí o uložení kázeňského trestu podal žalobce na předepsaném tiskopisu stížnost následujícího znění: *„Podávám stížnost, neboť jsem se popsaného jednání nedopustil. S tím souvisí i výše trestu.“*

O stížnosti rozhodl vedoucí OVT major S. rozhodnutím ze dne 27. 3. 2011 doručeným téhož dne žalobci. Rozhodnutí o stížnosti bylo odůvodněno takto:

„Stížnost dle § 60 odst. 2 písm. b) ŘVT jako nedůvodnou zamítám, neboť spáchání kázeňského přestupku odsouzeným a jeho zavinění je dostatečně prokázáno vlastním zjištěním navrhovatele a svědeckou výpovědí přítomného dozorce. Odsouzený svým vyjádřením nevnesl do případu nové skutečnosti, které by jeho vinu nějak zmírnil. Uložený kázeňský trest je úměrný závažnosti spáchaného přestupku, neboť před tím uložené mírnější tresty se minuly účinkem a je tudíž v souladu s účelem výkonu trestu. Protože speciální pedagog nepřekročil svoji pravomoc, uložený kázeňský trest potvrzuji.“

Krajský soud se dále seznámil s obsahem Záznamu o kázeňském trestu odsouzeného ze dne 14. 3. 2011, který sepsal inspektor prap. R. S. V kolonce „Popis skutku“ jmenovaný popsal, jak z jeho pohledu k celé události došlo, neboť on byl tím dozorcem, kterému měl žalobce při kontrole tašku s potravinami vytrhnout z ruky a odevzdat ji až po důrazné výzvě o možnosti použití donucovacích prostředků. V kolonce tiskopisu „Důkazní prostředky“ je uvedeno vyjádření prap. M. S.: *„Ano, je to pravda. Byl jsem přítomen nevhodného jednání odsouzeného Z.“* Dále je tam uveden soupis zabavených potravin. Součástí Záznamu je rovněž vyjádření

žalobce k věci: *“Věci jsem vracel odsouzenému jako dluh. Ten nepřišel a tak jsem se s nimi vrátil na celu. Jsou to mé věci zakoupené v kantýně. Dozorce č. 16167 mne provokoval a chtěl vyvolat spor. Já jsem mu vše vydal dobrovolně.”* V Záznamu o kázeňském trestu odsouzeného není uvedeno, který den žalobce toto vyjádření podal. Jak už krajský soud uvedl, samotný Záznam o kázeňském přestupku odsouzeného je datován dnem 14. 3. 2011.

Krajský soud poukazuje na větu prvou § 47 odst. 1 ZVTOS, dle níž lze kázeňský trest udělit, jen jsou-li náležitě objasněny okolnosti kázeňského přestupku a prokázána vina odsouzeného. Stejně tak podle § 58 odst. 5 ŘVTOS lze kázeňský trest uložit, je-li vina odsouzeného prokázána. Žalobce od počátku svoji vinu popíral. Již v Záznamu o kázeňském přestupku odsouzeného namítal, že věci odevzdal dobrovolně a že se jej dozorce snažil vyprovokovat. Za této situace bylo tedy krajského soudu na místě, aby správní orgán prvního stupně vyslechl jako svědky jak navrhovatele prap. S., tak prap. S., který byl incidentu rovněž přítomen, aby celou událost popsali a vyjádřili se výslovně k žalobcovu tvrzení o údajné provokaci a o dobrovolném odevzdání tašky. V Záznamu o kázeňském přestupku odsouzeného totiž ani jeden z nich na tuto konkrétní obranu přestupce nereagoval a prvoinstanční správní orgán se spokojil s obsahem uvedeného Záznamu a k obsahu žalobcova vyjádření nikterak nepřihlédl. Stejného pochybení se pak dopustil i správní orgán druhého stupně, přestože žalobce ve stížnosti proti rozhodnutí o uložení kázeňského trestu znovu tvrdil, že se uvedeného jednání nedopustil. Spokojil se pouze s konstatováním, že *„spáchání kázeňského přestupku odsouzeným a jeho zavinění je dostatečně prokázáno vlastním zjištěním navrhovatele a svědeckou výpovědí přítomného dozorce. Odsouzený svým vyjádřením nevnesl do případu nové skutečnosti, které by jeho vinu nějak zmírnily.”* Na tvrzení žalobce tedy rovněž nijak konkrétně nereagoval.

Krajský soud dále poukazuje na skutečnost, že ze Záznamu o kázeňském přestupku odsouzeného není zřejmé, kdy (tzn. ve které fázi správního řízení) se měl žalobce možnost k věci vyjádřit. V souvislosti s tím připomíná jak ustanovení § 47 odst. 1 ZVTOS, tak s ustanovení § 58 odst. 4 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ŘVTOS“). Ustanovení § 47 odst. 1 ZVTOS stanoví, že kázeňský trest lze uložit, jen jsou-li náležitě objasněny okolnosti kázeňského přestupku a prokázána vina odsouzeného. Před uložení kázeňského trestu musí být odsouzenému umožněno, aby se vyjádřil ke všem skutečnostem, které se mu kladou za vinu, a důkazům o nich. Může uvádět okolnosti, které jeho vinu vyvracejí nebo zmírňují a na podporu svých tvrzení navrhopat provedení dalších důkazů sloužících k jeho obhajobě. Dle § 58 odst. 4 ŘVTOS musí být před uložení kázeňského trestu odsouzenému umožněno, aby se k věci vyjádřil. Vyjádření odsouzeného se uvede na předepsaném tiskopisu a předloží odsouzenému k podpisu. Odmítne-li odsouzený vyjádření podepsat, uvede příslušný zaměstnanec Vězeňské služby tuto skutečnost včetně důvodu odmítnutí a připojí datum a svůj podpis.

Smyslem shora citovaných ustanovení je, aby přestupce měl možnost se k věci vyjádřit před uložení kázeňského trestu, tedy poté, co ve věci proběhlo důkazní řízení a byly správním orgánem shromážděny všechny důkazy tak, že je ve věci možno vydat rozhodnutí o uložení kázeňského trestu. Zda tomu tak bylo i

v přezkoumávané věci není možné ověřit, protože vyjádření žalobce v Záznamu o kázeňském přestupku odsouzeného není datováno.

Konečně krajský soud poukazuje na problematiku uloženého kázeňského trestu a jeho výše. Dle § 47 odst. 2 ZVTOS musí být uložený kázeňský trest úměrný závažnosti spáchaného kázeňského přestupku a musí být v souladu se zájmem na dosažení účelu trestu. Podle § 58 odst. 5 ŘVTOS lze kázeňský trest uložit, je-li vina odsouzeného prokázána. Při rozhodování o uložení kázeňského trestu je zaměstnanec Vězeňské služby povinen přihlédnout zejména k závažnosti kázeňského přestupku a okolnostem, za nichž byl spáchán, jakož i k dosavadnímu chování odsouzeného. Kázeňský přestupek lze řešit též výchovným pohovorem bez uložení kázeňského trestu; tato skutečnost se vyznačí v záznamu o kázeňském přestupku. Krajský soud připomíná rovněž znění čl. 11 odst. 5 Nařízení generálního ředitele VS ČR č. 16/2010, kterým se stanovily podrobnosti a postup zaměstnanců Vězeňské služby ČR při uplatňování kázeňské pravomoci nad odsouzenými a obviněnými, účinným ke dni spáchání projednávaného kázeňského přestupku (dále také jen „Nařízení“). Dle něho se v odůvodnění rozhodnutí o kázeňském trestu uvedou úvahy, kterými byli zaměstnanci s kázeňskou pravomocí vedeni při hodnocení důkazů, vždy se stručně odůvodní druh a výše uloženého kázeňského trestu vzhledem k dosavadnímu chování a předcházejícím uděleným kázeňským odměnám nebo uloženým kázeňským trestům.

Prvoinstanční správní orgán uvedl, že *„Při ukládání trestu bylo přihlédnuto jednak k závažnosti přestupku a jednak k dosavadnímu problematickému chování jmenovaného.“* Takovou formulaci však považuje krajský soud za příliš obecnou a postrádající úvahy, byť jenom stručné, o důvodech druhu a výše uloženého trestu. Přitom by stačilo, kdyby správní orgán rozvedl, v čem spatřuje závažnost projednávaného kázeňského přestupku a z jakého důvodu shledává dosavadní chování přestupce problematickým, o tom není v rozhodnutí zmínka. Správní orgán rozhodující o stížnosti žalobce se pak k problematice druhu a výše kázeňského trestu vyjádřil větou *„Uložený kázeňský trest je úměrný závažnosti spáchaného přestupku, neboť před tím uložené mírnější tresty se minuly účinkem a je tudíž v souladu s účelem výkonu trestu.“* Takové vyjádření by ale bylo vhodné doplnit přehledem o jaké kázeňské tresty (a za jaké kázeňské přestupky) se jednalo, v jakém časovém období byly uloženy, jakož i proč by se z toho důvodu uložení jiného (mírnějšího) kázeňského trestu nejevilo účinným. Dle čl. 13 odst. 3 Nařízení se totiž na obsahové a formální náležitosti rozhodnutí o opravném prostředku přiměřeně použijí ustanovení čl. 11. Ohledně druhu a výše kázeňského trestu tak zůstalo žalované rozhodnutí nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve smyslu § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Orgány Vězeňské služby České republiky zúčastněné na řízení tak nepostupovaly v přezkoumávané věci ani v souladu se shora citovanými obecně závaznými právními předpisy, ani v souladu se svými tehdy platnými interními předpisy, o základních zásadách činnosti správních orgánů nemluvě. Jejich postupem totiž došlo přinejmenším k porušení § 2 odst. 1 (zásady zákonnosti) a odst. 3 (zásady přiměřenosti, když trest a jeho výše není řádně odůvodněna), § 3 (zásady materiální pravdy, když nebyl náležitě zjištěn skutkový stav věci) a § 4 odst. 4 (když ze správního spisu neplyne, zda žalobci bylo umožněno uplatnit jeho právo vyjádřit se před uložením kázeňského trestu k věci). S ohledem na to nemá krajský soud

pochyb o tom, že příslušná ustanovení, vztahující se k přezkoumávanému kázeňskému řízení, byla porušena způsobem, který mohl mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé ve smyslu § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s.

Vzhledem k výše uvedenému proto krajskému soudu nezbylo, než žalobou napadené rozhodnutí dle § 78 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s již citovaným § 76 odst. 1 písm. a) a c) s. ř. s. pro vady řízení zrušit a věc žalované vrátit k dalšímu řízení. V něm žalovaná odstraní vytýkané nedostatky, přičemž bude vázána právním názorem krajského soudu vysloveným v tomto rozsudku (viz § 78 odst. 5 s. ř. s.).

VI. Náklady řízení

Výrok o nákladech řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. Dle něj má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Ve věci měl úspěch žalobce, ten však byl od platby soudního poplatku osvobozen a krajský soud ze soudního spisu nezjistil, že by mu nějaké další náklady řízení vznikly.

Poučení:

Toto rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení účastníkům (§ 54 odst. 5 s. ř. s.)

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Hradci Králové dne 28. ledna 2015

JUDr. Jan Rutsch, v.r.
předseda senátu